

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки,
Професионално направление: 3. 2. Психология,
Научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Тема на дисертацията: „Стратегии за справяне с тормоза в училищна среда сред учители“

Докторант: Диалекти Карели

Научен ръководител: доц. д-р Русанка П. Манчева

I. Данни за докторанта

Докторантката Диалекти Карели е дипломирана от гимназията на Хрисуполис и завършва висше образование в специалност *Гръцка филология* в Тракийски университет „Демокрит“, в гр. Комотини.

През 2017 г. се обучава за магистър в университета „Фредерик“ в Кипър в образователна програма по *Специално образование*. Приключва образованието си в магистърска степен със защита на магистърска теза, посветена на проблема за аутизма и стратегиите за справяне на семействата на деца-аутисти в зависимост от големината на населеното място. След завършване на магистърското образование Диалекти Карели започва работа в сферата на държавното образование и по-конкретно в училища за специално образование.

От 2017 г. продължава професионалната си реализация в контекста на частното образование, подготвяйки деца за общогръцките изпити и матури. Същевременно участва в организацията и провеждането на семинари по специално образование, интеркултурно образование и диференцирано преподаване на ИЕР. Владее *гръцки жестомимичен език* и прилага *брайловото писмо*. Има отлични познания по английски и италиански език и много добри познания по компютри. В момента работи в държавното образование за специалното образование.

Професионалното развитие на докторантката и цялостната ѝ образователна подготовка кореспондират с научната проблематика на дисертационния труд. Полученото академично филологическо и педагогическо образование, както и допълнителните квалификации и обучения опосредстват компетентностите ѝ за работа с проблемите на детското развитие и социализация. Изборът на проблематика на дисертационната разработка се базира на биографично преживян професионален опит.

II. Данни за докторантурата

Диалекти Карели е зачислена в обучение в ОНС – доктор към ЮЗУ „Неофит Рилски“ като докторант на самостоятелна подготовка във Философски факултет, към катедра "Психология". Докторантката е изпълнила всички изисквания по своя индивидуален учебен план и успешно е положила изпитите и регламентираниите за научната специалност докторантски минимумаи.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на заседание на катедра „Психология“ към Философски факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград на 24.10.2022 г. По процедурата на докторантурата не се констатира нарушения, съобразно действащата нормативна база и на Закона за развитието на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

III. Данни за дисертацията и автореферата

В съдържанието си дисертационният труд включва: увод, три глави, дискусия, заключение, приноси и приложения. Текстът е в обем от 185 страници, който включва 55 фигури и 106 таблици. Цитираната литература обхваща 148 заглавия, релевантни на съдържанието на труда. Разработката съдържа богат илюстративен материал.

Избраният за научно изследване проблем има ясни очертания и по своята тематична организация е както актуален, така и социално значим. Основен теоретичен фокус на представения дисертационен труд са няколко феномена, а именно: *Дефиниция и история на училищния тормоз; Форми и видове тормоз в училище; Международни и национални проучвания на тормоза; Теории за тормоза; Правни, психологически, педагогически и социални измерения на явлението насилие и тормоз*. Стремещт на докторантката Диалекти Карели е да анализира на теоретико-емпирично ниво каузалните връзки между изброените интердисциплинарни феномени.

Уводът въвежда в научно-категориалния апарат на разработката и очертава съответната теоретико-приложна ориентация. Убедително е представена мотивацията на автора относно изучаването педагогическите стратегии за справяне с тормоза в училищна среда. Адекватно е формулирана целта, на която е базирана методологията на цялостното теоретико-емпирично изследване.

Първа глава „ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТ“ разгръща теоретичния анализ върху феномена „училищен тормоз“.

Изложението е организирано, въз основа на интерпретативния прочит на класически и съвременни концепции от психологическата теория и педагогическата и социална практика. Докторантката коментира понятиятната дефиниция към разбирането на феномена „тормоз“, с оглед на научната му яснота и самостоятелност, в контекста на формулирания тематичен дискурс.

Извършен е добър обзорно-исторически анализ на това ключово за темата понятие и сродните на него термини: междуличностен конфликт с насилствена насоченост, емоционални проблеми в училищното детство, насилие в училище и пр. Изведена е тезата (цит.), че „*няма училищен тормоз, в който участващите страни са с еднаква сила, напротив – те са неравностойни, по брой, физика, социален статус, култура*“.

В *Първа глава* Диалекти Карели предлага аргументиран теоретичен прочит и на значението на правните, психологически, педагогически и социални измерения на явлението насилие и тормоз. Изложението в този параграф на първа глава е разгърнато и върху категоризирането на видовете социализационни влияния разположени в контекста на по-широката социокултурна среда – законодателство, медии, социален статус на семейството. Докторантката прецизно обследва механизмите на интернализиране на техните послания, от страна на подрастващите, с акцент върху конфликтните взаимоотношения. Анализът е задълбочен, придружен с коректни позовавания върху теоретични постановки на съвременни изследователи, а представените изводни тези са свидетелство за аналитичните способности на Диалекти Карели. Изложението в *Първа глава* е посветено на представяне на стратегиите за справяне с училищния тормоз, от страна на образователните институции чрез усилване и изясняване на психологическите промени при децата в епохата на училищната възраст. Представени в дълбочина са утвърдени в теорията на психосоциалната наука теоретични подходи, описващи възможните педагогически подходи, с оглед редуциране и преодоляване на училищния тормоз, в посока повлияване развитието и растежа на индивида и връзката между себеидентичността и социалните норми. С основание Диалекти Карели откроява последиците от неблагоприятните педагогически стратегии за справяне с училищния тормоз в този възрастов етап и по-конкретно дискутира негативните социални ефекти върху самосъзнанието и самооценката, тревожността и конфликтността при подрастващите. Анализът идентифицира категорично ефикасността на поддържащите–индивидуални стратегии, свързани с предоставяне на психологическа подкрепа на жертвата, чрез обясняване на поведението на насилника, както и необходимостта за психологопедагогическа работа с целия училищен клас. Този аргумент е теоретичното основание на Диалекти Карели за провеждане на собствено емпирично изследване.

Втора глава „*ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ДИЗАЙН*“ представя методическата технология и анализът на резултатите от проведеното собствено емпирично изследване. В дискурса на аналитично разработения теоретичен модел на изследваното явление изследователската цел и хипотеза са подходящо заложили и прецизно формулирани. Обектът на изследването е описан ясно и достатъчно информативно.

Докторантката демонстрира добра методологическа компетентност при представянето на процедурата и статистическата обезпеченост на обработване на резултатите от изследването. Методическият инструментариум е описан детайлно и е логически обоснован и включва: *Въпросник за демографски данни*; *Въпросник за отношението към тормоза* и *Въпросник за тормоз и стратегии за справяне*.

В изследването участват общо 263 (N=263) учители. 45,2% (n=119) от тях са мъже и 54,8% (n=8144) жени. Техният възрастов диапазон е от 31 до 65 години, като почти 53% от извадката попадат във възрастовата група 35-50 години. Що се отнася до семейното им положение, 61% са женени, докато почти 84% работят в училища в градски или полу-градски райони. По отношение на години опит в образованието, 50,6% имат от 1 до 10 години опит, 34,2% от 11 до 20 години и накрая 11,8% имат 21-30 години опит. Всички са учители в гръцки училища. Демографските характеристики са включени в изследването като променливи.

В ходът на емпиричната програма е проследена връзката между степента на изразеност на училищния тормоз и възможността за справяне с него чрез намесата на учителите. Мнението на учителите за избора на стратегия определя потенциалната възможност за разрешаването му в рамките на училището и ограничаване на разпространението му като негативно явление в поведението на учениците. Емпирично получените данни са надеждно обработени с допълнителни статистически процедури

От прегледа на трета глава „РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ“ се констатира умения на авторката да работи със статистически програми и да анализира многоаспектно получените стойности. Ходът на анализа е в съответствие с теоретичния модел на изследването. Критериите за тяхната презентация са категоризирани съответно на изследвания контингент и търсените в подбраните дименсии корелати. Количественият и качественият анализ на получените резултати по изследваните величини автентично представят динамиката на индикаторите след провеждане на емпиричното изследване, като докторантката Диалекти Карели, подходящо ги онагледява таблично. Направените изводи обобщават статистическите анализи и очертават ясно тенденциите спрямо предметът и обектът на изследване. Анализът на *резултатите* от проведеното емпирично изследване и отразените *Изводи* са адекватни обобщения, както на емпирично получените и анализирани резултати, така и на задълбочено презентираният концептуален модел в първата и втората теоретични глави.

С основание отбелязвам, че в структурно, езиково и техническо отношение дисертацията и автореферата са добре организирани и успешно представят замисъла и технологията на научната разработка.

IV. Научно-приложни приноси на дисертационния труд.

След запознаване с теоретичния и емпиричен анализ в дисертационния труд на Диалекти Карели считам, че в него са постигнати следните по-важни приноси, които категоризирам като научно-приложни:

1. Документирана е същността на проблема за стратегиите за справяне с училищния тормоз от позицията на педагогическите специалисти, като са диференцирани цялостно компонентите на проявление на училищния тормоз.

2. Изградена е подходяща методика и са получени надеждни данни за анализ на фиксираните психологопедагогически феномени, чрез специално разработен инструментариум и проведено констатиращо изследване.

3. Научно-аргументираната и доказана в дисертационния труд хипотеза отговаря на изискването за приложимост на психологопедагогическите изследвания. В конкретно-практически план това определя и реалния принос на създадения емпиричен модел на изследване.

Препоръка: В основното изложение на дисертационната разработка е напълно допустимо изразяване на собствената позиция на дисертанта. Подходящо е при обобщаване на анализиранияте теоретични постановки и факти Диалекти Карели да открие по-категорично своите открития и пристрастия, в контекста на защитавадения дискурс.

Заклучение:

Като отбелязвам демонстрираните задълбочени познания в изследваната психологопедагогическа сфера и въз основа на изведените констатации, резултат от прочита на дисертационния труд и с убеденост споделям положителната си оценка и предлагам на докторантката Диалекти Карели, да се присъди научната и образователна степен „доктор”, в професионално направление 3.2 Психология (Педагогическа и възрастова психология).

11.12. 2022 г.
гр. Велико Търново

Член на научно жури: (п)
проф. д-р Д. Тасевска

OPINION

for a dissertation work for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" , Scientific field: 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction: 3. 2. Psychology, Scientific specialty: Pedagogical and age psychology

Dissertation Topic: " Strategies to Cope with Bullying in a School Environment Among Teachers "

Doctoral student: Dialekts Kareli
Supervisor: Assoc. Ph.D. Rusanka P. Mancheva

I. Data on the PhD candidate

Doctoral student Dialekti Kareli graduated from Chrysoupolis High School and graduated with a degree in *Greek Philology* at the Thracian University "Democritus" , in the town of Komotini .

In 2017, he studied for a master 's degree at Frederick University in Cyprus in an educational program in *Special Education* . He completed his master's degree with a defense of a master's thesis devoted to the problem of autism and coping strategies for families of autistic children depending on the size of the settlement. After completing the master 's education, Dialekti Kareli began work in the field of public education and more specifically in special education schools.

Since 2017, she continues her professional realization in the context of private education , preparing children for the all-Greek exams and matriculation exams. At the same time, he participates in the organization and conduct of seminars on special education, intercultural education and differentiated IEP teaching. He knows *Greek sign language* and uses *Braille* . He has excellent knowledge of English and Italian and very good knowledge of computers. At the moment I also work in the state education for special education.

The professional development of the doctoral student and her overall educational preparation correspond to the scientific issues of the dissertation work. The resulting academic philological and pedagogical education, as well as additional qualifications and training mediate her competences for working with the problems of child development and socialization. The choice of the problematic of the dissertation development is based on biographically experienced professional experience.

II. Data for the Ph.D

Dialekti Kareli is enrolled in studies at the National Academy of Sciences - PhD at the " Neofit Rilski " University of Applied Sciences as a self-study

doctoral student at the Faculty of Philosophy, at the Department of Psychology. major doctoral minimums.

The dissertation was discussed and proposed for defense at a meeting of the Department of Psychology at the Faculty of Philosophy of Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad on 24.10.2022. According to the procedure of the doctoral studies, no violations were found, in accordance with the current legal framework and the Law on the Development of the Academic Staff of Neophyte Rilski Secondary School .

III. Dissertation and abstract data

In its content, the dissertation work includes: introduction, three chapters, discussion, conclusion, contributions and appendices. The text is in a volume of 185 pages, which includes 55 figures and 106 tables. The cited literature includes 148 titles relevant to the content of the work. The development contains rich illustrative material.

The problem chosen for scientific research has clear outlines and, by its thematic organization, is both current and socially significant. The main theoretical focus of the presented dissertation work is several phenomena, namely: *Definition and history of school bullying; Forms and types of bullying at school; International and national surveys of bullying; Theories of bullying; Legal, psychological, pedagogical and social dimensions of the phenomenon of violence and harassment.* The aspiration of PhD student Dialekti Karelli is to analyze at a theoretical-empirical level the causal relationships between the listed interdisciplinary phenomena.

The introduction introduces the scientific-categorical apparatus of the development and outlines the relevant theoretical-applied orientation. The motivation of the author regarding the study of pedagogical strategies for dealing with bullying in a school environment is convincingly presented . The goal on which the methodology of the overall theoretical-empirical research is based is adequately formulated.

The first chapter " THEORETICAL PART" unfolds the theoretical analysis on the phenomenon of "school bullying".

The exhibition is organized based on the interpretive reading of classic and modern concepts from psychological theory and pedagogical and social practice. The doctoral student commented on the conceptual definition for the understanding of the phenomenon "bullying", in view of its scientific clarity and independence, in the context of the formulated thematic discourse.

A good overview-historical analysis of this key concept for the topic and its related terms: interpersonal conflict with a violent orientation, emotional problems in school childhood, school violence, etc. was carried out. The thesis was derived (quoted) that "there is no school *bullying* , *in which the participating countries are of equal strength, on the contrary - they are unequal, in number, physique, social status, culture*".

In *the first chapter* of *Dialects Karelli* offers a reasoned theoretical reading of the meaning of the legal, psychological, pedagogical and social dimensions of the phenomenon of violence and harassment. The exposition in this paragraph of the first chapter is also expanded on the categorization of the types of socialization influences located in the context of the wider sociocultural environment - legislation, media, social status of the family. The doctoral student precisely examines the mechanisms of internalization of their messages by adolescents, with an emphasis on conflictual relationships. The analysis is thorough, accompanied by correct references to the theoretical positions of modern researchers, and the presented concluding theses are a testimony to the analytical abilities of *Dialecti Karelli*. The exposition in *the First Chapter* is dedicated to the presentation of strategies for dealing with school bullying, on the part of educational institutions by strengthening and clarifying the psychological changes in children in the era of school age. Theoretical approaches established in the theory of psychosocial science are presented in depth, describing the possible pedagogical approaches, with a view to reducing and overcoming school bullying, in the direction of influencing the development and growth of the individual and the relationship between self-identity and social norms. *Dialects Karelli* rightly highlights the consequences of unfavorable pedagogical strategies for dealing with school bullying at this age stage and specifically discusses the negative social effects on self-awareness and self-esteem, anxiety and conflict in adolescents. The analysis clearly identifies the efficacy of supportive individual strategies related to providing psychological support to the victim by explaining the behavior of the bully, as well as the need for psycho-pedagogical work with the entire school class. This argument is *Dialecti Karelli's* theoretical basis for conducting its own empirical research.

The second chapter " RESEARCH DESIGN" presents the methodological technology and the analysis of the results of the conducted own empirical research. In the discourse of the analytically developed theoretical model of the investigated phenomenon, the research objective and hypothesis are appropriately set and precisely formulated. The object of the research is described clearly and sufficiently informatively.

The doctoral student demonstrated good methodological competence in the presentation of the procedure and the statistical assurance of processing the research results. The methodological toolkit is described in detail and is logically justified and includes: *Questionnaire for demographic data; Bullying Attitudes Questionnaire* and *Bullying and Coping Strategies Questionnaire*.

A total of 263 (N=263) teachers participated in the study. 45.2% (n=119) of them were male and 54.8% (n=144) female. Their age range is from 31 to 65 years, with almost 53% of the sample falling in the 35-50 age group. Regarding their marital status, 61% are married while almost 84% work in schools in urban or semi-urban areas. In terms of years of experience in education, 50.6% have from 1 to 10 years of experience, 34.2% from 11 to 20 years and finally 11.8%

have 21-30 years of experience. All are teachers in Greek schools. Demographic characteristics were included in the study as variables.

In the course of the empirical program, the relationship between the degree of expression of school bullying and the possibility of dealing with it through the intervention of teachers was traced. The opinion of the teachers about the choice of strategy determines the potential possibility of solving it within the school and limiting its spread as a negative phenomenon in the behavior of students. Empirically obtained data are reliably processed with additional statistical procedures

From the review of the third chapter " *RESULTS OF THE CONDUCTED RESEARCH*", the author's skills to work with statistical programs and to analyze the obtained values in many aspects are ascertained. The course of the analysis is in accordance with the theoretical model of the study. The criteria for their presentation are categorized according to the studied contingent and the correlations sought in the selected dimensions. The quantitative and qualitative analysis of the obtained results on the investigated values authentically present the dynamics of the indicators after conducting the empirical research, as the doctoral student Dialekti Kareli, appropriately illustrates them in a table. The conclusions drawn summarize the statistical analyzes and clearly outline the trends in relation to the subject and object of research. The analysis of *the results* of the conducted empirical research and the reflected *Conclusions* are adequate summaries of both the empirically obtained and analyzed results and the conceptual model presented in depth in the first and second theoretical chapters.

With good reason, I note that structurally, linguistically and technically, the dissertation and the abstract are well organized and successfully present the concept and technology of the scientific development.

IV. Scientific and applied contributions of the dissertation work.

After familiarizing myself with the theoretical and empirical analysis in the dissertation work of Dialekti Karelli, I believe that the following more important contributions have been made in it, which I categorize as scientific and applied:

4. The essence of the problem of strategies to deal with school bullying from the position of pedagogical specialists is documented, and the components of the manifestation of school bullying are completely differentiated.

5. An appropriate methodology was built and promising data were obtained for the analysis of the fixed psycho-pedagogical phenomena, through a specially developed toolkit and an ascertaining study was conducted.

6. The scientifically-argued and proven hypothesis in the dissertation meets the requirement for the applicability of psycho-pedagogical research. In concrete and practical terms, this also determines the real contribution of the created empirical research model.

Recommendation: In the main statement of the dissertation development, it is perfectly permissible to express the dissertation student's own position. It is appropriate, when summarizing the analyzed theoretical statements and facts, that

Dialecti Kareli should highlight his findings and biases more categorically, in the context of the defended discourse.

Conclusion:

Noting the demonstrated in-depth knowledge in the researched field of psychology and pedagogy and based on the findings, as a result of reading the dissertation work, I share with conviction my positive assessment and propose that the doctoral student Dialekti Kareli be awarded the scientific and educational degree "doctor", in a professional direction 3.2 Psychology (Pedagogical and age psychology).

11.12. 2022
Veliko Tarnovo

Scientific Jury Member: (p)
Prof. PhD D. Tasevska